

OKUL

JUDY ATKINSON'ın
Önsözü ile

TRAVMALARINDAN UZAKTA

Çocukların Gelişim Çağlarında
Yaşamlarını Negatif Etkileyebilecek
Travmalarda Okulun Rolü

JOE BRUMMER
ve **MARGARET THORSBORN**

Çeviren: Demet Kılınc

OKUL TRAVMALARINDAN UZAKTA

Çocukların Gelişim Çağlarında Yaşamlarını
Negatif Etkileyebilecek Travmalarda
Okulun Rolü

Translated from the English Language edition of Building a Trauma-Informed Restorative School by Joe Brummer with Margaret Thorsborne, originally published by Jessica Kingsley Publishers Ltd. Copyright © 2020 Joe Brummer with Margaret Thorsborne. Turkish translation Copyright © 2022 by Sola Unitas. All rights reserved.

Tüm hakları saklıdır. İngilizce orijinali Jessica Kingsley Publishers Ltd., tarafından “Building a Trauma-Informed Restorative School” adıyla yayımlanmıştır. Bu eserin çeviri sorumluluğu Sola Koç. Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.’ye aittir. Bu kitabın hiçbir bölümü yazılı izin alınmadan kopyalanamaz ya da çoğaltılamaz.

SOLA UNITAS - SOLA KIDZ

Şakayık Sok. No: 40/8 Kat: 2 Teşvikiye Şişli/İSTANBUL

Telefon: 0212 939 76 52 - E-posta: solaunitas@solaunitas.com

www.facebook.com/solayayinlari

www.twitter.com/solaunitas

www.instagram.com/solaunitasyayinlari

www.instagram.com/solakidz

<https://kitap.solaunitas.com>

ISBN: 9786258064612

Yayıncı Sertifika No: 45798

1. Baskı: İstanbul 2022

İmtiyaz Sahibi: Umut Kısa

Genel Yayın Yönetmeni: Buket Konur

Çeviren: Demet Kılınç

Editör: Gülnur Gözübek

Redaksiyon: Esin Baran

Son Okuma: Yağmur Daşlıtepe

Mizanpaj: Özkan Köse

Kapak Tasarımı: Özkan Köse

Orijinal Adı: Building a Trauma-Informed Restorative School

BASILDIĞI YER

Deren Matbaacılık Ambalaj Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

Yakuplu Mah. 194 Sokak 3. Matbaacılar Sitesi No:337/338 Beylikdüzü/İstanbul

Sertifika No: 47881

© Bu kitabın tüm yayın hakları Sola Koç. Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.’ye aittir. Yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen hiçbir yolla kopya edilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

OKUL TRAVMALARINDAN UZAKTA

Çocukların Gelişim Çağlarında Yaşamlarını
Negatif Etkileyebilecek Travmalarda
Okulun Rolü

Joe Brummer ve
Margaret Thorsborne
Judy Atkinson'ın Önsözü ile

İçindekiler

ÖNSÖZ	9
TEŞEKKÜR	15
GİRİŞ	17

KISIM I TEMELLER, İLKELER VE YENİ BİR DAVRANIŞ ANLAYIŞI

1. DAVRANIŞA YENİ BİR BAKIŞ AÇISI	29
GİRİŞ	29
ŞİDDET OLARAK CEZA	30
ÖDÜLLER	35
İHTİYAÇLARIN HİZMETİNDE	36
İLİŞKİ MATRİSİ	39
GELENEKSEL DÜŞÜNCE ONARICI	
DÜŞÜNMEYE KARŞI	42
2. TRAVMA VE BAĞLANMA SANATI	45
EMPATİ	46
BEYİN BİR EVDİR!	48
TRAVMA	51
ZEHİRLİ STRES	52
OÇD NEDİR?	55
TRAVMA BİLGİLİ OKULLAR	57
DUYGU BULAŞICIDIR	62
EVRENSEL ÖNLEMLER	64
BAĞLANTI STRATEJİLERİ	68

3. ONARICI BİR OKUL İKLİMİ VE KÜLTÜRÜNÜN DÖRT UNSURU	81
ONARICI DİL	82
TALEPLER	89
TOPLULUK OLUŞTURMA	90
İLİŞKİLERİ ONARMA	91
TOPLULUĞUN YENİDEN İNŞA EDDİLMESİ	92

KISIM II

ONARICILIĞIN BEŞ BECERİSİ

4. ONARICILIĞIN BEŞ BECERİSİ	95
5. FARKINDALIK	97
BİR DURAKLATMA DÜĞMESİ GELİŞTİRME	100
FARKINDALIK P.A2.I.R’NİN BAŞARISINI NASIL DESTEKLİYOR	102
FARKINDALIĞI MODELLEME	103
GAYRİRESMÎ FARKINDALIĞIN RESMÎ FARKINDALIĞA KARŞI OLMA UYGULAMASI	105
ONARICI BECERİLERDE RESMÎ OLMAYAN UYGULAMA	106
TRAVMAYA DUYARLI FARKINDALIK	108
6. EMPATİ	111
ONAR	112
REKABET/SAVUNMA	114
EMPATİK DİNLEME	115
7. DÜRÜST İFADELER	121
DUYGUSAL İFADELER	121
DÜRÜST İFADELER NASIL İŞE YARAR	124

8. SORU SORMA SANATI	121
AÇIK SORULAR/İFADELER	
KAPALI SORULARA KARŞI	139
ONARICI SORULAR	140
KONUŞAN ÇEMBER SORULARI	
VE DİYALOG TAVSİYELERİ	141
9. İSTEK SANATI	145
EYLEM PLANLARI	148

KISIM III

ONARICI EYLEMDE

10. UYGULAMADA ONARICI	155
ONARICI UYGULAMALARIN KISA	
BİR ARKA PLANI	156
ÖĞRENCİ KATILIMI	158
RESMÎ KONFERANS	158
HANGİ UYGULAMA, NE ZAMAN OLMALI?	159
UYGULAMALARDA EĞİTİM	159
11. ONARICI DİL	163
SÖZSÜZ İLETİŞİM	172
12. SAYGI ANLAŞMALARI	175
SAYGI SÖZLEŞMESİ NASIL KULLANILIR	179
SAYGI ANLAŞMALARI OLUŞTURMA	181
DERS PLANI ÜZERİNDEKİ DEĞİŞİKLİKLER	184
13. İŞBİRLİĞİNE DAYALI VE PROAKTİF	
ÇÖZÜMLER	187

A PLANI: ÖNERİLEN BİR ÇÖZÜM	189
C PLANI: ÖNCELİKLENDİRME	190
B PLANI: PROBLEMLERİ İŞBİRLİĞİ İÇİNDE VE PROAKTİF BİR ŞEKİLDE ÇÖZME	192
14. ÇEMBERLERİ KULLANMAK	205
ÇEMBER SÜRECİNİN TEMEL UNSURLARI	208
BİR ÇEMBERİN AŞAMALARI/YAPISI	214
ÇEMBER İÇİN PLANLAMA	217
ZARARIN AŞAMALARI, ÇATIŞMA VEYA KAZA ODAKLI ÇEMBER	219
BİR ZARAR ÇEMBERİNİ KOLAYLAŞTIRMA	223
AKADEMİK ODAKLI ÇEMBERLERİN KULLANILMASI	224
RESMÎ BİR KONFERANSI KOLAYLAŞTIRMAK	225
SORUN GİDERME ÇEMBERİ	225
15. DÜZENLEME ALANLARI	229

KISIM IV UYGULAMA

16. UYGULAMA	239
HİKÂYELERİMİZİN GÜCÜ: ANLATIMIN ÖNEMİ	239
OKULLARDA TRAVMA BİLGİLİ ONARICI ADALETE YOLCULUĞUM	241
ALINAN DERSLER	243
ALTI ETKİ KAYNAĞI	248
ÜÇ YILLIK PLANI OLUŞTURMAK	264
SONUÇ	269
REFERANSLAR	275
EK	283

ÖNSÖZ

“Bu kitap bir sevgi ve şifa emeği,” diye ifade ediyor Joe Brummer. Ve bu ‘sevgi emeğinin’ açık ve anlamlı bir amaç ve temel sosyal değişim için sağlam bir araç takımı ile dengelendiği açıktır.

Onarıcı adalet (okullarda) şu anda destekleyebileceğimiz en önemli girişimlerden biridir. Kitap, travma bilgisine sahip güçlendirici bir okul olmayı kapsıyor olsa da beceriler ve yaklaşımlar tüm durumlar için, her yerdeki tüm insanlar için geçerlidir. Hepimizin içinde yaşadığımız kültürleri nasıl geliştirebileceğimizi ve davranışımızın bu kültürleri nasıl yansıttığını ve onlara nasıl katkıda bulunduğunu düşünme sorumluluğumuz var. Sağlığımızın veya refahımızın, içinde yaşadığımız sosyal koşulların ve davranışların tam olarak daha çok farkına vardıkça ve sorumlulukları kabul ettikçe, değiştirilmesi gereken şeyleri değiştirmek için Joe Brummer tarafından bize sunulan fırsatları açıkça görebiliriz. Topluluklar bir bütün olarak fayda sağlayacaktır.

Tabii ki burada hikâye önemlidir. Sekiz yıl önce -şu anda yakın bir arkadaşım olan- bir okul öğretmeni/psikolog/müdür tarafından ziyaret edildim ve o, bölgedeki diğer okullardan atılan veya uzaklaştırılan (Aborijin) çocuklar için bir okulda müdürlük görevlendirmesini değerlendirmemi istemişti. Çocuklar ‘kötü -öğretilemez- olarak görüldüğünden burası bir çocuk hapisanesi’ olarak görülüyordu. Arkadaşım arabayla beş saat uzaklıktaki yeni konumuna taşındı. Önümüzdeki üç ay boyunca, her öğleden sonra konuştuk, çocukların davranış-

larını anlamaya çalıştık. Sonra bir kriz. Bir çocuk psikiyatristi bulduk ve çocuklardan birine teşhis koyuldu: Paranoyayla ortaya çıkan bir ruh hastalığı. Çocuk, dünyanın güvensiz olduğuna inanıyordu; intihar düşüncesi, kompleks kayıp ve keder. Kompleks bileşik travma sonrası stres bozukluğu. Bu çocuk paranoyak değildi. Dünyası güvensizdi. Üç yaşındayken annesinin evde yaşanan bir saldırıda öldürüldüğünü görmüştü ve krize girmeden hemen önce bakıcısı olan teyzesine bir kamyonun çarptığını ve öldüğünü görmüştü. İki kez intihara teşebbüs etmişti ki bu da bizi çok endişelendirmişti. Bununla birlikte, tıbbi kayıtlarda ‘ilgi çekmeye çalıştığı’ belirtiliyordu. Ritalin reçete edildi ve konuşma terapisine sevk edildi.

Bu deneyimden sonra okul müdürü, okuldaki çocukların ihtiyaçlarına cevap olarak Yerli Şifa Pratiğini uygulamaya karar verdi. Bir hafta sonu boyunca travma bilgisi olan onarıcı uygulamalara dayanan bir beceri geliştirme atölyesi düzenledi ve aynı zamanda Dr. Bruce Perry’nin teorisi ve çalışma prensiplerinden yararlandı. Bir süre sonra, bir pazartesi sabahı bu beceriler hayatı önem kazandı.

Uyuşturucunun hafta sonu şehre gelmesi nedeniyle, çocukların cuma öğleden sonrasındaki davranışları kaotiktir. Pazartesi okula döndüklerinde her şey daha kötü olur. Bir pazartesi günü ‘Billy’ okula büyük bir oyma bıçağı getirerek okuldakileri tehdit etti. Billy isyan çıkardığında okul kapandı. Müdür, ona bakmadan ya da fiziksel olarak onunla etkileşime girmeden ama onu duyacak kadar yanına yaklaştı. “Billy, ninja olmak istediğini hep biliyordum.” Billy aşırı derecede dağılmıştı ama sözler ona ulaşabildi. Çılgınlığını bir anlığına bıraktı. “Ninjalara gerçekten zekidir. Bana o bıçağı nasıl fırlatıp yere diktiğini gösterebilir misin?” Duraksadı, sonra bıçağı yerde bir açıyla durduğu yere fırlatmaya odaklandı. “Evet,” dedi, “Sen iyi bir ninjasın. Ama daha iyisini yapabilirsin. Tekrar dene.” Bu sırada Billy ona odaklanmaya başladı. Bıçağı aldı ve tekrar fırlattı. Artık onunla ilişki kuracak kadar yakındı ve yine

ona döndüğünde becerilerini övdü ve bir kere daha yapmasını söyledi. Ona çok iyi bir ninja olduğunu söyleyince bıçağı aldı ve artık yere dikebileceğini biliyordu. Şimdi onunla göz teması kuruyordu, sonra tekrar bıçağı fırlatmaya odaklandı. Düz durdu ve ninja becerileri için övgüde bulunurken, bıçağı ona getirmesini önerdi ve o da bunu yaptı.

Müdürün bu tür becerileri nereden öğrendiğini bilmek, sorunlu çocuğa bu şekilde nasıl ulaştığını öğrenmek istedim. Pek çok profesyonelin artan, tehlikeli bir durumu tırmandırdığını gördüm. O ise, kriz zamanlarında “Sakin olun,” diye açıklama yaptı. Böyle bir durumda, ilişkisinin koptuğunu ve davranışının arkasında bir hikâye olduğunu anlayacak kadar çocuğu gözlemleyin.

Hazır olduğunda bağlanmasına izin verin ancak meşgul olmasını sağlayın. Meydan okumayın veya zorlamayın; bağlantı kurun ama çatışmasız bir şekilde. İlgi ve gücüyle bağlantı kurun, mesela ninja hikâyelerini sevdiğini biliyordu. Cuma günü şehre uyuşturucu transfer edildiği söylendiğinde zaten kaos hazırды. Dolayısıyla hafta sonunun güvensiz olabileceğinin farkındaydı ve ailenin geçmişini bildiği için davranışının hafta sonu travmasının dili olduğunu biliyordu. Daha sonra annesinin o hafta sonu yine bıçaklandığını öğrendik. Müdürün amacı, onu güç kullanmadan silahsızlandırmak ya da zaten kırılan durumuna zarar vermemekti.

‘Sahada’ değerli dersler öğreniyoruz. Bu kitap, bu kadar değerli derslerin sağlam teori ile pratik örnekler arasındaki iyi bir dengesidir. 1. Bölüm, “Temeller, İlkeler ve Yeni Bir Davranış Anlayışı”nda Joe, gençlerin yaşamları ve davranışlarındaki travmayı anlamak da dahil olmak üzere farkındalıkta yeni bir merceğe ihtiyaç olduğunu yazıyor. Bizden dört hayati unsuru ele almamızı isteyerek -topluluk inşasında güçlendirici dil, ilişkileri onarma ve ortak bağlılığı yeniden inşa etme- okullardaki değişimi sağlamak için önemli bir temel sağlar. Ancak bunlar sadece okullar için gerekli olan beceriler değildir, tüm toplumlar ve toplumlar için aynı önemi taşımaktadır.

Bununla birlikte, Avustralya’da tanıdığım okullardaki olası-
lıklar benim için İkinci Bölüm’de ortaya çıkmaya başladı. Güç-
lendirici Beş Beceri -farkındalık, empati, dürüst ifade, soru sor-
ma sanatı ve istekler- müdürün Billy’nin sıkıntılı davranışına
verdiği yanıtta mevcuttu. Bana, Joe’nun da belirttiği gibi, güç-
lendiricinin kendi içinde olduğunu öğretti. Bu bir varoluş biç-
midir. Ve bunda, çocuklarla çalışan yetişkinlerin sorumluluğu,
Joe’nun yazdığı gibi, disiplini geliştirmektir. Ben bahçıvanım.
Covid-19’un bu döneminde toprağı çevreledim ve tohum ek-
tim. Tohum ve fidelerin yetiştirilmesi, ekilmesi ve sulanmasın-
da, onarıcı bir ekimin zenginliği içinde çocuklar için elde edile-
cek sonuçları düşündüm. Çocuklar bize öğretebilir mi?

Soğuk bir kış sabahı, ayakkabısız, üzerinde ince bir tişört
ve şort olan bir çocuk okula geldi. Korkunç. Ertesi gün çocuk-
ların ona hediye etmek için giysilerle okula geldiğini gördük.
Okula gelen çocukların aileleri son derece fakir ailelerdi ve
yine de okuldaki farkındalık ve empatinin geliştirilmesi, sev-
gi dolu nezaketi eylemde görmemizi sağlayan zengin bir ha-
sat sağladı. Daha özel olarak, bu okulda ‘kötü’ çocuklar için
travmaya duyarlı, onarıcı bir uygulamanın uygulanmasının ilk
yılında, çocuklar bize eylemde sevgi dolu nezaketi öğretmek-
le kalmadı, aynı zamanda Avustralya Ulusal Değerlendirme
Programı kapsamında okuryazarlık ve aritmetik düzeylerini
de öğretiler. Okuryazarlık ve Aritmetik (NAPLAN) %150 ile
%300 arasında iyileştirildi. (Okul Faaliyet Raporu, 2014) Bir
Aborijin yaşlısının bilgeliği rehberliğinde, “Bazı ağaçların di-
ğerlerinden daha fazla suya ihtiyacı vardır,” sözleri ile bize ona-
rıcı eylem hakkında dersler verildi.

Kısım III ‘Onarıcı Eylem’de öğrenilen dersler, okulumuzun
çocuklar ve aileleri ile yaptığımız çalışmalarda öğrendiklerimi
yansıtma izni verdi. Joe şöyle yazıyor: “Onarıcı eylem, yakla-
şık %60’ını topluluk oluşturmak için harcadığımızda en iyi so-
nucu veriyor.” Okul, ebeveynler, büyükanne ve büyükbabalar ve
çocukların bakıcıları için bir ziyaret merkezi hâline geldi. Rast-
lantısal danışmanlık sık sık meydana geliyordu. Bunlar, okula

gittiklerinde iyi deneyimler yaşamamış yetişkinlerdi. 1970’lerde bu okuldaki çocukların ebeveynlerinin okula girmelerine ancak müdürün iznine bağlı olarak izin verilirdi. Baston yoğun bir şekilde kullanıldı. Aborijin öğrencilerin cuma öğleden sonraları yüzme havuzuna gitmelerine izin verilmedi ve onlar haricinde herkes öğleden sonrayı yüzme havuzunda geçirirken onlar okulun bahçesini temizlemek zorunda kaldılar. Okulumuzdaki çocukların ebeveynlerinin deneyimleri böyleydi.

Şimdi onarıcı bir yaklaşımla, okul topluluk temelli atölye çalışmaları yürüttü ve topluluk daha fazlasını da istiyor. Çocukların ihtiyaçlarını daha derinlemesine anlamak için, toplum genelinde çalışmaya kapı açıldı. Joe şöyle belirtiyor: “İyileştirme zamanının %30’u çözülmemiş sorunları, çatışmaları veya çocukların zararlarını ele almak için işbirliği içinde ve ileriye yönelik bir etkiyle çalışıyor.” Hizmet sistemlerinin başarısızlığıyla yüzleşmek, çocukları savunmak, çok sayıda devlet ve sivil toplum kuruluşuna meydan okumak zor bir işti. Ancak çocukların ihtiyaçları için okul içi savunuculuk ile hizmetler değişmeye başladı.

Joe şöyle yazıyor: “Zamanın %10’u daha ciddi müdahaleleri ele almak içindi.” Yapılanların bir kısmı başarısızlık gibi gelse ve bir çocuk bir süreliğine gözaltına alınsa bile, serbest bırakıldıklarında genellikle ‘merhaba’ demek için okula geri döndüler. Ancak burası gerçek işin olduğu yerdir ve Joe çok açıkça şunu belirtiyor: Onarıcı eylem bir bütün olarak toplum için gereklidir.

Yönetmelikler çocukların öğretmenlere karşı saygılı davranışlarını talep ederken, okul gözlemlerinde, çocuklara yönelik tutum ve eylemlerinde karşılık vermeyen öğretmenler yer aldı. Müfredat içine yerleştirilebilecek gelişimsel travmalı çocuklara olası yanıtların ana hatlarını çizen bir atölye çalışmasının ardından davranışlar değişti. Çocuklar, ailelerinin ve bakıcılarının tepkisine hemen yanıt verdi. Okulda takdir edildiğini ve kabul edildiğini hisseden çocuklar, öğretmenlere karşı tutum ve davranışlarını değiştirmeyi öğrendi.

Joe'nun kitabının ilk bölümünde, bu çalışmanın 'nedenini' öğrenmek için zaman harcıyoruz. Travmayı anlamamanın, travmaya duyarlı becerileri derinleştirmek için bir neden sağladığını, böylece okulların tüm çocuklarımız ve gençlerimiz için güvenli öğrenme ortamları sağlayabileceğini öğreniyoruz. Kitap çok açık. Gelecek, çocuklarımız için işe yaramıyorsa yaptığımız şeyi değiştirmemiz gerekiyor. Okulumuzda değiştiğimizde, travmaya özel eğitim verdiğimizde ve okul değiştiğinde çocuklar değişti, aileler değişmeye başladı ve toplum değişmek için yardım istedi. Daha da önemlisi eğitim sistemi değişmeye başladı ve bu zaman içinde büyük bir hikâyeye dönüştü.

Joe'nun kitabının ikinci kısmı eylem becerilerini tanıtır. Bu tür becerilerin kullanılması ve uyarlanması, mesleki uygulamalarımızı bizden öğrenmek isteyen çocuklarla bağlantı kurma becerimizi geliştirebilir. Ancak deneyimlerimiz, bu becerileri eylem için uygularken aynı zamanda değiştiğimizdir. Şifa içeride başlar.

Kısım III, bu fikirlerin pratikte neye benzediğini düşünmemizi sağlar. Herhangi bir uygulama gibi, zaman alır ve değişim aşamalıdır. Ancak değişimi şimdiden görebiliyoruz. Kitapta örnekler arka arkaya verilmiştir. Dolayısıyla kitap, 'eğitim' kelimesinin gerçek anlamını kucaklamak için bir şablon hâline gelebilir. Yunancadan Latinceye, İngilizceye: yetiştirmek, çocukları beslemek, onlardan fikirlerini söylemesini istemek, önderlik etmek, yol göstermek. Bu öğrenmek için iyi bir fırsat çünkü Joe'nun Dördüncü Bölüm'de, 'Uygulama' olarak adlandırdığı şeye geçtiğimizde, paylaşılan hikâyelerin gücüyle birlikte öğrenebiliriz. Joe'nun da dediği gibi: "Travma bilgisine sahip güçlendirici okullara sahip olmak yolun sonu değil, yolun kendisi. Son, sağlıklı topluluklardır." Her yerde sağlıklı ailelere ve topluluklara ihtiyacımız var.

Judy Atkinson

Fahri Profesör

Avustralya Şövalye Nişanı

We Al-li'nin Kurucusu ve Patronu

Okul Travmalarından Uzakta, öğrenciler, ebeveynler ve eğitimciler için daha sağlıklı bir okul ortamı oluşturmayı hedefliyor.

Birçok çocuk, sevilen birinin ani veya şiddetli kaybı, savaş deneyimleri, yaşamı tehdit eden hastalık veya askeri disipline sahip bir aileyle ilgili travmatik deneyimlerini destekle iyileştirerek üstesinden gelebilir. *Okul Travmalarından Uzakta*, eğitim ortamlarında onarıcı uygulamalar geliştirme konusunda bilinmesi gereken her şeyi travma bilgilerini de içeriğe dahil ederek anlatıyor.

Joe Brummer, paylaşılan hikâyeler ile onarıcı uygulamayı daha anlaşılabilir bir hâle getirerek çözüm yolunun nasıl olması gerektiğini okuyucuyla paylaşıyor.

Hem teoriye hem de pratiğe yer verilen bu kitap, nesiller boyunca gizli kalmış travmalarla mücadele eden çocukların iyileşmesi için bir rehber niteliğinde.